

indledes med at fortælle om opførelsen af landsarkivet, og udgangspunktet er naturligvis her landsarkivets eget arkiv. Længere fremme i bogen fortælles om Stænderforsamlingen i Viborg, der er opslag i en politiprotokol fra Kolding og fra Randershandskemagernes laugsarkiv følger læseren en hattemagers svendevandring ud i Europa. Fra toldarkiverne følger vi en toldkrydser og fra samme arkiv fortælles om de spændende stemplingsprotokoller, der rummer ikke blot lokal tekstilhistorie, men også indeholder træk til tekstilhandelens historie. Der er naturligvis også prøver på landbohistorie med eksempler fra bondedagbøger og hoveriprotokoller. Der er et kikk i en fængselsprotokol fra Horsens og prøver på jernbanearkivalier fra Kjellerup-Rødkjærsbro privatbane. Af andre trafik anlæg kan læseren se prøver fra landsarkivets kortsamling, konkret 1846-linieføringen af vejen fra Viborg til Randers.

Der er mange andre eksempler i den righoldige bog: Prøver på vielsesattester, jordemoderprotokoller, opslag fra borgerskabsprotokollerne eller fra sundhedskommissionen og forligskommissionsarkiverne.

Ideen med bogen er fremragende: Gennem en »god historie« kan læseren få en vis indføring i de mangeartede arkivfunds og dermed få interesse i også at benytte disse til sine egne mere eller mindre ambitiøse arkivstudier. Ideen har nemlig været, at arkivalierne gengives i opslaget, almindeligvis fulgt af et eller flere billeder. I modsætning til den ældre Brevkiste, er den nye jubilæumsbog helt i farver. Det betyder, at arkivalierne bliver lettere at læse og står mere levende. De forskellige blæktyper, protokolstreger samt de mangeartede papirkvaliteter kan ganske simpelt ikke undgå at fange læserens interesse. Gengivelserne er tilmed så skarpe, at læseren selv direkte kan afprøve sin ev-

ner som læser af den gotiske skrift fra slutningen af middelalderen frem til vort eget århundrede. Der er næppe tvivl om, at landsarkivets fotografer har gjort sig umage for at få det bedste ud af arkivalierne bl.a. gennem forsigtig brug af farvede underlag, der spiller sammen med de forskellige papirkvaliteter uden at stjæle helhedsbilledet.

Der er kun enkelte kritiske bemærkninger til den fornemme udgivelse: Der mangler en indholdsfortegnelse til at binde de mangeartede artikler sammen. Der kunne evt. også have været lavet et register, så bogen direkte kunne bruges som eksempelsamling på de forskelligartede arkivgrupper, som landsarkiverne indeholder. Det kunne have gjort bogen bedre egnet til studieformål. Man må nemlig ønske for arkiverne, at den må vinde stor udbredelse, idet den vil være særdeles velegnet til studiekredse, der evt. forbereder et besøg på et landsarkiv.

Man kan næppe forestille sig en bedre propaganda for arkivernes skatte, end netop udsendelsen af Skatkisten.

Henrik Fode

Forskning i Statens Arkiver. Bibliografi over bøger og afhandlinger skrevet af arkivarer ved Rigsarkivet, landsarkivarerne og Erhvervsarkivet i deres forskningstid og udgivet 1980-89. Ved Ole Degn, (Rigsarkivet – C. E. C. Gad, 1991). 118 s.

Mange offentlige institutioner føler i disse år nedskæringspresset fra statsmagten og får travlt med at retfærdiggøre deres eksistens og vise, at staten faktisk får noget ud af de mange penge, som på skatteydernes regning postes i foretagendet. Det er selvfølgelig vigtigt, og selv om det ind imellem kan forekomme lidt overgear og måske nok så meget med sigte på en intern mental-

hygiejnisk effekt, er det dog ofte til gavn også for andre uden for institutionen selv. Således også i dette tilfælde.

Værket har tydeligvis til hensigt at vise, at arkivarer lever op til kravene om at bruge 2/7 af deres arbejdstid til videnskabeligt arbejde, og at dette kan dokumenteres. Ydermere er det en pointe, at arkivarerne er mere produktive end de universitetsansatte historikere, når man tæller i sidetal. Det skal såmænd nok passe, selv om det er uklart, hvad der er kildegrundlaget for opgørelsen af de universitetsansattes produktion, ligesom opgørelsen over deres antal i hvert fald forekommer en anmelder fra Århus uklart. Og pernittengrynet kunne den samme universitetsansatte anmelder påpege, at der ikke i denne sammenligning er taget højde for, at en væsentlig del af det forskningsarbejde, der ligger bag nogle af publikationerne, faktisk er udført ved et universitetsinstitut, selv om de først er udkommet, efter at forfatteren er blevet ansat på et arkiv.

Men det er bestemt imponerende, hvor mange titler nogle af de ansatte ved arkiverne har fået fra hånden i løbet af ti-året, ligesom det samlede antal numre – stort og småt mellem hinanden (1225 stk.), fortegnelsen over tidsskrifter, arkivarerne har skrevet i, og institutioner, kongresser m.v., hvor de har holdt foredrag, samt bestyrelser m.v., de har siddet i, alt sammen aftvinger respekt. Sådan set er det jo

samme slags oplysninger som findes i universiteternes årsberetninger, og det er sjældent ophidsende. Men denne publikation har i hvert fald den force, at netop fordi den dækker en ti-årsperiode, kan man ved hjælp af bibliografien få en nyttig indgang til en stor del af den danske historiske forskning i 1980'erne (ca. 41 % efter Ole Degns opgørelse). Tillige indeholder bogen en oversigt over arkivernes publikationer i perioden, hvorved man i tilgift blandt andet får en hurtig indgang til de nyeste registraturer og andre hjælpemidler.

Jeas Chr. Manniche

Registraturer udarbejdet af Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm. Skolearkiver. *Tornved*. 1991. 56 s. Godsarkiver. *Universitetets og Kommunitets gods*. 1990. 83 s. Kommunearkiver. *Altinge-Gudhjem*. 1989. 133 s. *Tornved*. 1990. 181 s. *Sakskøbing*. 1990. 271 s. *Møn III*. Supplement og rettelsler. 1991. 56 s.

Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm fortsætter udarbejdelsen og udgivelsen af de nyttige registraturer over forskellige arkivgrupper. Registraturerne følger det kendte mønster jævnfør omtalen i *Historie* 17,4 s. 687.

Tove Elklit

SLESVIG OG HOLSTEN

Hans Schultz Hansen: *Danskheden i Sydslesvig 1840-1918 som folkelig og national bevægelse*. (Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek

for Sydslesvig, Fensborg 1990). 436 s., 198 kr.

Hans Schultz Hansens velskrevne bog